

Història antiga de Catalunya

Codi: 100351
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500241 Arqueologia	OT	3	0
2500241 Arqueologia	OT	4	0
2500501 Història	OT	4	0
2503702 Ciències de l'Antiguitat	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Jordi Morera Camprubí

Correu electrònic: Jordi.Morera@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

L'assignatura està pensada per tots aquells alumnes del Grau d'Història o d'Arqueologia interessats pel món antic. És convenient que hagin ja cursat les assignatures d'Història Antiga obligatòries de cadascuna de les titulacions.

Objectius

Aquesta assignatura analitzarà la història dels principals processos socials i fets culturals de les civilitzacions desenvolupades al territori Català entre els s. VI a.C. - V d.C., sempre entenent el territori català en un sentit laxo, doncs no fou un territori específic a l'antiguitat. L'assignatura analitzarà les diverses fonts històriques que utilitzen els historiadors per a la seva tasca, des de les fonts literàries antigues a l'arqueologia, passant per l'epigrafia. I, efectivament, el contingut analitzat serà sensible als aspectes relacionats amb la perspectiva de gènere

Objectius

1 e r .

Conèixer i utilitzar les fonts documentals que posseïm per analitzar els processos històrics, apropant-nos així a la feina de l'historiador de l'antiguitat i de l'arqueòleg. En els materials que s'enviaran i en les activitats apareixen bona part d'aquestes fonts (literàries, epigràfiques, numismàtiques i sobretot arqueològiques), i cal conèixer d'una banda les seves possibilitats, i també les mancances i limitacions (que d'alguna manera mostren les limitacions de la nostra disciplina, i el paper tan important de la interpretació). En general, caldrà fer comentaris de text sobre aquests documents.

2 o n .

Ser capaç de contextualitzar les dades que ens aporten aquestes fonts documentals amb les interpretacions històriques. Caldrà posar en relació unes dades amb les altres, buscant una síntesi més completa.

3 e r .

Conèixer i valorar el patrimoni arqueològic i arquitectònic de la Catalunya antiga, entenent el patrimoni no només com un element passiu que cal protegir, sinó com un bé cultural del qual en podem extreure un profit efectiu, com un document històric que ens ajuda a explicar-nos a nosaltres mateixos.

4rt. Finalment, i com a síntesi final d'aquests objectius, l'assignatura pretèn apropar-vos al coneixement d'unes disciplines d'estudi del nostre passat que us permetin no només conèixer les interpretacions ara per ara establertes, sinó desenvolupar el vostre propi criteri, de tal manera que en acabar el semestre pugueu valorar les noves dades històriques i arqueològiques que s'aniran coneixent en el futur, resituant-les en un marc d'interpretació coherent.

Competències

Història

- Aplicar els principals mètodes, tècniques i instruments de l'anàlisi històrica.
- Avaluar críticament les fonts i els models teòrics per analitzar les diverses etapes històriques.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Dominar els conceptes bàsics diacrònics i temàtics propis de la ciència històrica.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Aprendre de manera autònoma.
2. Avaluar críticament els diferents enfocaments actuals de l'estudi de la història de Catalunya.
3. Comunicar-se tant oralment com per escrit en l'idioma propi o en una tercera llengua utilitzant la terminologia i les tècniques pròpies de la historiografia.
4. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
5. Organitzar i planificar la cerca d'informació històrica.
6. Organitzar i sintetitzar les diverses explicacions existents sobre les causes del canvi social en les diferents etapes històriques de la societat catalana.
7. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
8. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
9. Utilitzar els recursos informàtics propis de l'àmbit d'estudi de la història.
10. Utilitzar les fonts de recerca pròpies de l'estudi de la història de Catalunya.

Continguts

TEMARI FONAMENTAL:

- 1- EL BRONZE FINAL A CATALUNYA. ELS PRECEDENTS DEL MÓN IBÈRIC.
- 2- EL MÓN IBÈRIC ANTIC. LA IBERITZACIÓ.
- 3- COMUNITATS IBÈRIQUES DE CATALUNYA, s. IV-III a.C.
- 4- ELS CONFLICTES DEL S. III a.C. FOCEUS, PÚNICS I ROMANS.

- 5- LA CONQUESTA ROMANA DE CATALUNYA. s. II a.C.
- 6- LA ROMANITZACIÓ DE CATALUNYA. s. I a.C.
- 7- LES GUERRES CIVILS AL N.E. PENINSULAR. POMPEU I CÉSAR.
- 8- LES REFORMES D'AUGUST.
- 9- L'AUGE DE LA CATALUNYA ROMANA. S. I d.C.
- 10- ELS ANTONINS, I LA GESTIÓ DE L'IMPERI.
- 11- LA CRISI DEL S. III
- 12- EL PERIODE TETRÀRQUIC.
- 13- LA CATALUNYA DE L'ANTIGUITAT TARDANA.

Metodologia

- Assistència a classes teòriques dirigides pel professor /a.
- Assistència a sessions de seminaris i pràctiques dirigides pel professor/a.
- Lectura comprensiva de textos i interpretació de cartografies, gràfics, taules i documents arqueològics.
- Realització de ressenyes, treballs i comentaris analítics.
- Estudi personal.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	38	1,52	2, 5, 6, 7, 10
Pràctiques o seminaris	3	0,12	2, 3, 6, 9, 10
Visita a Museu o jaciment	4	0,16	2, 6
Tipus: Supervisades			
Tutories	15	0,6	2, 3, 4, 5
Tipus: Autònomes			
Comentaris de text i un treball a desenvolupar	35	1,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10
Estudiar els materials i la bibliografia del curs	40	1,6	1, 2, 5, 6, 10

Avaluació

40% Exàmen

40% Activitats d'Avaluació continuada..

10% Seminaris.

10% Participació, assistència i progressió.

Es reavaluaran les activitats d'avaluació entregades en els terminis establerts pel professor/a de l'assignatura; en cap cas es podrà presentar un exercici per primera vegada durant el període de reavaluació.

La participació, assistència i progressió no es reavaluen.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitats avaluació continuada	40	12	0,48	1, 3, 4, 5, 8, 9, 10
Examen	40	1,5	0,06	2, 4, 5, 6, 9, 10
Pràctiques de seminaris	10	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9

Bibliografia

Bibliografia comentada

És molt convenient que els estudiants utilitzin la bibliografia com un instrument a l'abast per assolir un coneixement global dels continguts i ser capaços de plantejar i desenvolupar qualsevol tema o apartat d'ampliació.

Com a bibliografia de caire introductori i complementari -i sense ànim d'exhaustivitat (podeu tenir per casa bones obres més antigues)- cal tenir present els següents treballs:

A

Daura, E. Sanchez, Introducció a l'arqueologia de Catalunya. Prehistòria i Antiguitat. Ed. Teide. Barcelona 1993. Es tracta d'una obra introductòria breu, però actualitzada a nivell de dades arqueològiques i de bibliografia.

El capítol de món romà és més arqueològic i descriptiu, i es troba a mancar una síntesi històrica.

B

C. Garrido, Arqueoguía de Cataluña y Baleares. Ed. Planeta. Barcelona 1998. Bona guía arqueològica on apareixen la major part dels jaciments que esmentarem al llarg del curs. Hi ha una breu síntesi històrica a la introducció, força correcte.

C

AA.DD. Història de Catalunya. Salvat. Barcelona 1985. Obra ja clàssica, desfasada en alguns aspectes pel que fa a les dades arqueològiques, però que conserva l'esforç dels seus autors per elaborar síntesis històriques.

D

AA.DD. Economia, Societat i Cultura. Història dels Països Catalans. Gran Enciclopèdia Catalana. Barcelona 1997. Vol. I, Prehistòria i món Antic. Recent síntesi elaborada pels diversos especialistes actuals en cada matèria. Lògicament és un treball dispers, però d'un bon nivell científic.

E

AA.DD. Atlas d'Història de Catalunya. Edicions 62. Barcelona 1995. Es considerarà un alumne com a "no presentat" si ha lliurat menys del 60% de les evidències avaluables del total de l'assignatura.

15/05/2009 10 Publicació molt útil i àgil, molt recomanable per donar una visió global -i territorial- dels diversos períodes estudiats.

F

J. Sanmarti, J. Santacana. Els ibers del Nord, Ed. Dalmau, Barcelona 2003. És la millor obra de síntesi sobre el món ibèric català, una obra de difusió però prou útil també per al nostre curs.

G

O. Mercadal (Ed.), Món ibèric als Països Catalans, XIII Col.loqui Internacional d'Arqueologia de Puigcerdà. 2 vols. Puigcerdà 2004. Obra de referència per conèixer l'estat de la qüestió de les darreres recerques referents al món ibèric als Països Catalans, on participen la major part dels equips de recerca implicats.

H

C. Aranegui, P. Rouillard, J.P. Mohen (Coord.). Els ibers. Fundació La Caixa. Barcelona 1998. Catàleg de l'exposició i Actes del Congrés.

I

J. Pons, Territori i societat romana a Catalunya. Edicions 62. Barcelona 1994. Es tracta d'un treball molt suggerent i interessant, que aconsegueix relacionar els fenòmens històrics detectats a Catalunya amb les grans línies d'evolució de la Història romana en general. Un punt feble, però, és el tractament de les dades arqueològiques, que no ha estat potser prou crític.

J

M. Mayer (coordinador), Roma a Catalunya. Barcelona 1992. Manual o obra de referència del curs pel que fa a la segona part del temari. Es una obra col.lectiva i, com a tal, dispersa.

K

J. Casas, P. Castanyer, J.M. Nolla, J. Tremoleda, El món rural d'època romana a Catalunya. L'exemple del Nord-est C.I.A.G. Girona 1995. Interessant visió global de les vil.les i centres de producció rural a les comarques gironines, que pot completar les dades que sobre aquest món agrícola presenten els mòduls.

L

AA.DD., "La formació d'una societat provincial", Empúries, 52, 2000. Conjunt d'articles publicats per la revista Empúries referents a la romanització dels territoris catalans, amb diverses perspectives i valoracions. És un bon estat de la qüestió.

M

Patrick Le Roux, Romains d'Espagne, Armand Colin, Paris 1995. Bona síntesi històrica de la romanització d'Hispania per part d'un especialista francès, que dona una bona visió del conjunt de la Hispania Romana del període republicà i alt-imperial.

N

Finalment, i d'una manera co-lateral, poden ser útils dues obres de síntesi: D. Plácido, Historia de España. La Antigüedad. Nerea. Madrid 1994, i també C. Renfrew, P. Bahn, Arqueología. Teorías, métodos y práctica. Akal, Madrid 1993.